

12 november 2020

Geachte leden van de vaste Kamercommissie

Als gemeenten staan wij voor inclusief onderwijs als motor voor en spiegel van de inclusieve samenleving. Wij staan met al onze verantwoordelijkheden; sport, cultuur, welzijn, jeugdhulp en het brede sociaal domein klaar om de inclusief onderwijs mogelijk te maken zodat kinderen in hun eigen wijk of dorp naar school kunnen. Maar als het om onderwijs gaat lijkt het wel alsof wij ons er niet meer mee mogen bemoeien. En dat terwijl ouders waarvan het kind geen goede plek kan vinden wel bij de gemeente aankloppen voor hulp. En wij ons dan wel verantwoordelijk voelen voor iets waar we fundamenteel niet over gaan. Wij vragen u om dat te doorbreken.

- **Stel (totaal) Inclusief Onderwijs als vast als einddoel van deze beweging**

En houdt dat doel in gedachten bij alle stappen die we de komende jaren in dit traject zetten. Door ambitieus te zijn in onze doelstellingen houden we met elkaar de beweging erin. Richt ook het (gezamenlijke) inspectiekader voor jeugd en onderwijs in op werken vanuit de bedoeling. Gemeenten zijn bereid om zich, met hun lokale partners, te verbinden aan de hoge ambitie.

- **Geef gemeenten instemmingsrecht op het ondersteuningsplan.**

Een OGGOO dat alleen gericht is op overeenstemming is te weinig, gezamenlijke doelstellingen vragen om gezamenlijke besluiten. Adviesrecht is hier niet voldoende.

- **Schaf de vrijstelling van de leerplicht af**

Onderzoek vooral de mogelijkheden en implicaties van Leerrecht, inclusief wat dat vraagt van het verantwoordelijkheidsgevoel van ouders, maar deze ingreep kan op korte termijn de bedoeling al dichterbij brengen.

- **Maak de norm voor basisondersteuning steeds stijgend naar inclusie**

Een stijgende norm inclusief een beloning voor voorlopers helpt de beweging op gang te houden. Wij denken de graag met de minister mee hoe zoiets vorm gegeven kan worden.

- **Ga de automatische koppeling van labels aan onderwijsvoordelen tegen**

Dit leidt tot een run op diagnoses die niet in lijn is met de gedachte achter inclusief onderwijs. Afweging moet op basis van individuele ondersteuningsbehoefte. Verwijder dit soort automatisen in ieder geval uit het inspectiekader.

Integraal werken, lokaal en landelijk

In het project 'mét andere ogen', ondersteund door de ministeries van OCW en VWS, werken we in elf inspiratieregio's al sinds 2019 op regionale schaal aan het creëren van één 'ecosysteem' rond het kind, waarin alle partijen (leerling, ouder, onderwijs, zorg en jeugd) samen optrekken. De ontwikkelkansen van het kind zijn het vertrekpunt van waaruit iedereen vanuit eigen ervaring en expertise samenwerkt. In de inspiratieregio's werken we vanuit het uitgangspunt om de grenzen op te zoeken van wat wél kan en mag, in het belang van het kind. Landelijke regels moeten dit zo min mogelijk belemmeren. Een eerste slag moet daarvoor de versnelling van collectieve financiering zijn. Voor de iets langere termijn zouden cluster 2 scholen onder de werking van het samenwerkingsverband moeten vallen. **Willen we de kansen voor kinderen en jongeren echt verbeteren, dan zou parallel aan verbeteringen binnen de bestaande stelsels, ook ruimte moeten komen voor een integrale visie en een integraal programma voor de jeugd, ook op rijksniveau.**

Gemeenten mede aan zet

Wanneer wij vragen om een integrale visie op de jeugd vanuit Rijkszijde realiseren wij ons terdege dat deze integrale benadering op lokaal en regionaal niveau in veel gevallen ook nog verbetering behoeft. Uit een onderzoek dat wij hebben laten uitvoeren naar samenwerking tussen gemeenten

en samenwerkingsverbanden blijkt dat het op veel plaatsen beter kan. Wij willen gemeenten op lokaal/regionaal niveau faciliteren en ondersteunen door een plan te ontwikkelen om gemeenten te ondersteunen bij de uitdagingen die met deze ontwikkeling gepaard gaan. Dit ondersteuningsplan moet een integraal onderdeel zijn van de ministeriële verbeteragenda passend onderwijs.

Doorbreek de spiraal

Naast de mooie vergezichten in ons gezamenlijke pad naar inclusief onderwijs vragen wij uw kamer ook om op kortere termijn een dreigend probleem op te lossen. De minister signaleert in zijn beleidsnota terecht een negatieve spiraal. Meer doorverwijzingen naar speciaal onderwijs, dus minder middelen in de reguliere context, dus nog meer verwijzingen. Deze trend is voor veel kinderen en voor de beweging naar inclusief onderwijs ongewenst. Daarnaast legt het ook een steeds hoger beslag op de gemeentelijke budgetten voor het leerlingenvervoer. **De spiraal moet worden doorbroken. Een herijking van het budget voor passend onderwijs is noodzakelijk.** Daarnaast lijkt de stijging van verwijzingen analoog aan de stijging van het aantal kinderen dat zorg nodig heeft. Die een op één koppeling is onwenselijk. Wij vragen u om meer ruimte voor maatwerk te bieden door **het afschaffen van de noodzaak tot diagnosestelling in toelaatbaarheidsverklaringen**. Dat past ook bij de intentie van ons allen om de ondersteuningsbehoefte, niet de aandoening, van het kind centraal te stellen.

Huisvesting

Inclusief onderwijs heeft ook een fysieke component. Nieuwe gebouwen moeten ruimer opgezet, anders ingedeeld en flexibeler worden. Als we de stip op de horizon over vijftien jaar zetten moeten we bij nu nieuw te bouwen scholen al uitgaan van de toekomst. Het is bekend dat gemeenten al jaren moeten schrapen om voldoende, kwalitatieve en klimaatneutrale scholen neer te zetten. **Wij vragen de minister dan ook om de financiële gevolgen van inclusief onderwijs voor de huisvestingskant (andere ruimteindeling, groter en flexibeler) te laten onderzoeken.**

Slotoverweging

Tot slot: De gewenste ontwikkeling naar inclusief onderwijs vraagt **herbezinning op het onderwijs in algemeenheid**. Het is van belang om daartoe steeds weer het maatschappelijk belang van inclusief onderwijs voor ogen te houden, dat kinderen en jongeren met al hun talent en tekort elkaar dagelijks ontmoeten en zich tot elkaar verhouden. Dat geldt voor verschillen in beperkingen maar net zo goed voor verschillen in achtergrond en afkomst. Inclusief onderwijs betekent dat de school zo is ingericht (fysiek en mentaal) dat iedereen zich daar welkom voelt. Dat heeft gevolgen voor de onderwijshuisvesting. Dat vraagt ook om ingrepen in het huidige onderwijssysteem. Denk aan de mogelijkheid om langer te mogen doen om de leerstof tot zich te nemen, of mogelijk juist korter. Niet de focus alleen op prestaties en kinderen die buiten de krappe normen vallen snel verwijzen richting jeugdhulp. Maar juist ruimte om te oefenen, om in kleinere groepen te werken, scholen die ook qua gebouw ingericht zijn op inclusief onderwijs.

Al met al moeten we toe naar een nieuw concept van brede, ontwikkelingsgerichte voorzieningen met een gecombineerd aanbod van onderwijs, opvang, jeugdhulp en zorg, vrijetijdsbesteding en een variëteit aan professionals binnen de schoolcontext? De integrale kindcentra die op vele plaatsen ontstaan zijn een prachtig voorbeeld van anders kijken en anders organiseren.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A. Rabarison - Van der Laan

Directeur Beleid